

Борка Поповић

Економски факултет Пале,
Универзитет у Источном Сарајеву,
БиХ

✉ borka.popovic@ekofis.org

Дамјан Даниловић

Економски факултет Пале,
Универзитет у Источном Сарајеву,
БиХ

✉ damjan.danilovic@ekofis.org

ПРАВНИ И РАЧУНОВОДСТВЕНИ АСПЕКТИ СТЕЧАЈА ПРЕДУЗЕЋА

LEGAL AND ACCOUNTING ASPECTS OF ENTERPRISE BANKRUPTCY

Резиме: *Покретање стечајног поступка који представља принудну ликвидацију предузећа и његово брисање из судског регистра је данас веома честа и неизбјежна појава. Стечај се обично доживљава као коначан крај предузећа, али и прилика да повјериоци, који су највише оштећени несолвентношћу предузећа, кроз стечајни поступак надокнаде барем дио својих потраживања. У раду се елаборирају правни и рачуноводствени аспекти стечајног поступка. Закон о стечајном поступку Републике Српске утврђује два стечајна разлога, а то су платежна неспособност и пријетећа платежна неспособност.*

Илустрацијом на хипотетичком примјеру приказано је на који начин се, након што је донесена одлука о покретању стечајног поступка, сачињава почетни али и закључни стечајни биланс, утврђује стечајна квота и намирију повјериоци према одговарајућем исплатном реду. На крају се даје осврт на финансијске аспекте спровођења стечајног поступка, тј. посљедице стечаја, не само на конкретно предузеће над којим се тај поступак води, већ и на привреду као цјелину, нарочито ако се ради о стечају већег броја предузећа. Међутим, остају отворена нека питања и дилеме јер Закон о стечајном поступку не садржи увијек јасне одредбе о поштовању одређених књиговодствених процедура, а у нашој привреди постоји и проблем недовољне финансијске дисциплине јер се стечајни поступак не предлаже увијек када се за то створе услови.

Кључне ријечи: *стечајни разлог, несолвентност, закључни биланс предузећа, почетни стечајни биланс, стечајна маса, стечајна квота, закључни стечајни биланс.*

ЈЕЛ класификација: *M41, M42, K20*

Summary: *Initiation of bankruptcy proceedings that represents an enforced liquidation of the enterprise and its removal from the Court Register is very common and inevitable event nowadays. Bankruptcy is usually seen as the ultimate end of the enterprise, but also as an opportunity for creditors, who are the most damaged by the insolvency of the enterprise, to reimburse at least a part of their receivables through bankruptcy proceedings. The legal and accounting aspects of the bankruptcy proceedings are elaborated in this paper. Bankruptcy Law of the Republic of Srpska establishes two bankruptcy reasons: insolvency and imminent risk of insolvency.*

Illustration of a hypothetical example shows how, after the decision was made to initiate bankruptcy proceedings, not only the initial but also the final bankruptcy balance sheets are made, bankruptcy quota is determined and how to settle creditors according to the relevant payment line. Finally, an overview of the financial aspects of the implementation of the bankruptcy proceedings is given, i.e. consequences of bankruptcy, not only for a specific enterprise where such proceedings is conducted, but also on the economy as a whole, especially in the case of bankruptcy of a number of enterprises. However, some questions and dilemmas are left open because Bankruptcy Law does not always contain clear provisions in respect of certain accounting procedures, and there is a problem of lack of financial discipline in our economy, because the bankruptcy proceedings is not always proposed when the conditions are created.

Key words: *reason for bankruptcy, insolvency, final balance of the enterprise, the initial bankruptcy balance, insolvent-estate, bankruptcy quotas, final bankruptcy balance.*

JEL classification: *M41, M42, K20*

1. УВОД

Привредни субјекти у правном и економском животу престају на различите начине. Један од тих начина јесте престанак у стечајном поступку. Стечај је посебан поступак који се проводи ради колективног намирења повјерилаца, а посљедица је тешког материјалног стања. Стечај представља нужно зло, проузрокован је тешким материјалним стањем привредног субјекта, гдје је неопходно обезбиједити одређен ред и сразмјеру намирења повјерилаца. Наиме, неопходно је онемогућити да се поједини повјериоци намире у цјелости, док би потраживања других остала потпуно ненамирена, што спада у домен заштите јавног интереса.

Императивним законским нормама је регулисано да стечај долази под судску надлежност. Суд има улогу контроле законитости поступка. Стечај се одвија у двије фазе: претходни и главни стечајни поступак. Постојање претпоставки за отварање стечаја се утврђује у првој фази. Уколико се утврди испуњеност услова, тада се може прећи на другу фазу поступка, која ће завршити престанком субјекта, или евентуалном реорганизацијом дужника. Финансијски вјештаци имају кључну улогу у претходном поступку и они треба да утврде финансијско стање дужника. Стечајни разлози су платежна неспособност и пријетећа платежна неспособност, што у конкретном случају, вјештачењем пословних књига, треба да утврди вјештак. Неопходан услов за отварање стечаја поред стечајних разлога јесте и постојање довољно имовине за дистрибуцију међу стечајним повјериоцима, тако да се у претходном поступку утврђују и ове чињенице.

Отварање стечаја проузрокује озбиљне консеквенце према стечајном дужнику. Престају његова права управљања имовином, којом управљају органи стечајних повјерилаца преко стечајног управника, уз надзор стечајног суда. Мијењају се постојећи облигациони односи, обустављају се судски поступци према стечајном дужнику, престају радни односи запослених. Стечај је пословним партнерима дужника „сигнал“ за одустајање од дугорочније пословне сарадње, која се може вршити само до окончања започетих послова. Због свега наведеног је јако битно правилно утврдити постојање претпоставки за вођење стечаја. Намјера нам је да у овом раду прикажемо рачуноводствене операције којима вјештак утврђује постојање стечајних услова.

2. УСЛОВИ ЗА ОТВАРАЊЕ СТЕЧАЈА

2.1. Правни аспекти стечаја предузећа

Да би дошло до покретања стечаја неопходно је постојање стечајних разлога, али и довољно имовине дужника за дистрибуцију међу повјериоцима. У теорији и упоредним правима се одређују различити стечајни разлози: презадуженост, платежна неспособност, пријетећа платежна неспособност. Закон о стечајном поступку Републике Српске утврђује два стечајна разлога, а то су платежна неспособност и пријетећа платежна неспособност (*Službeni glasnik RS 2002*). Закон уводи претпоставку инсолвентности: по правилу се сматра да је лице инсолвентно ако у периоду од шездесет дана непрекидно не измирује доспјеле новчане обавезе. Дакле, претпоставка и не мора да се примјењује у свим случајевима обуставе плаћања законским роковима, тако да пред финансијским вјештацима предстоји озбиљан задатак утврђивања релевантних чињеница.

Оно што треба нагласити јесте то да није било која неспособност плаћања стечајни разлог, већ само инсолвентност, која представља доказану неспособност плаћања (*Jovanović-Zattila, Čolović 2007, 37*). Иако је закон покушао прецизирати који је праг квалификоване платежне неспособности, у конкретном случају се утврђивање инсолвентности мора препустити економској струци. У закону је утврђено да обустава исплата повјериоцима не мора бити општа, тако да способност дужника да подмирује дјелимично или у цјелини потраживања неких повјерилаца не значи његову платежну способност. Сматрамо да је закон непрецизан у формулацији „исплата неким повјериоцима“, те да би било боље да стоји формулација „појединим повјериоцима“, из које би се могао извући закључак да је ријеч о мањини повјерилаца. Стандард „неки повјериоци“ може да се односи и на повјериоце са већинским потраживањима.

Пријетећа платежна неспособност постоји ако по предвиђањима у наредном периоду друштво неће моћи измиривати своје доспјеле новчане обавезе. Савјесно руководство привредних субјеката би требало да подноси приједлоге по овом основу када постоје тражене претпоставке, умјесто да субјект буде уведен у још већу финансијску дубиозу и тиме угрожени његови повјериоци. Са друге стране, закон штити повјериоце на начин да предвиђа одговорност одговорних лица у друштву због неблаговременог подношења приједлога за отварање стечаја за штету учињену смањењем имовине (Službeni glasnik RS 2002): орган овлаштен за заступање је дужан у року од тридесет дана од наступања платежне неспособности поднијети приједлог за отварање стечаја, а одговараће правном лицу за правне радње којима је умањена имовина, сем ако докаже да је радња предузета са пажњом доброг привредника. Иако законске формулације сугеришу да се накнада штете врши према стечајном дужнику, на овај начин се штите повјериоци, јер ће цјелокупна имовина дужника ући у стечајну масу из које ће се сразмјерно намиривати повјериоци. У овом случају је велика улога вјештака, који би требало утврдити када је управни орган дужника био дужан да поднесе приједлог за отварање стечаја по овом основу, на основу чега би се направио прорачун штете нанесене повјериоцима погоршањем имовинског стања дужника.

2.2. Анализа финансијских извјештаја

У редовним околностима пословања привредног друштва се користе анализе различитих финансијских извјештаја: биланс стања, биланс успјеха, извјештај о токовима готовине, извјештај о промјенама на капиталу и напомене (Кнежевић 2009, 11). Сваки од ових извјештаја нуди нам различите информације о датом субјекту. Отварањем стечаја долази до промјене циља анализе. Овдје је неопходно утврдити вриједност имовине са једне стране и величину дуговања са друге стране. Слику о наведеним чињеницама можемо сагледати кроз анализу биланса стања. Ако се установи да обавезе не премашују вриједност имовине, тада не би постојао стечајни разлог, сем у случају да се установи пријетећа платежна неспособност.

Поставља се питање зашто закон није презадуженост утврдио као стечајни разлог, иако ће задатак вјештачења бити првенствено утврђивање презадужености? Наиме, неће се проводити стечај ако је субјект обуставио плаћања доспјелих обавеза у периоду од шездесет дана ако би, примјера ради, његова имовина износила милион конвертибилних марака, а обавезе стотину хиљада конвертибилних марака. Логика којом се водио законодавац је била та да презадуженост неминовно води инсолвентности, тако да је инсолвентност индикација за презадуженост. Са друге стране смо показали да свака инсолвентност не мора нужно подразумијевати презадуженост. Стога сматрамо да закон ипак треба допунити, тако да би стечајни разлог био и презадуженост. У економском смислу презадуженост је такво стање дужника у коме је његова нето имовина негативна.

Утврдити стварну вриједност имовине дужника није лако. У пракси постоје примјери гдје је тржишна вриједност субјекта по стотину пута већа од књиговодствене вриједности. Стога се лако може десити да се кроз књиговодствену анализу установи да обавезе оптерећују мањи дио активе, али да је тржишна вриједност активе мања од обавеза. Уколико не би постојало довољно имовине за дистрибуцију међу повјериоцима тада би се намиривали произведени трошкови поступка, након чега би се окончао поступак стечаја.

3. РАЧУНОВОДСТВЕНИ АСПЕКТИ СТЕЧАЈА ПРЕДУЗЕЋА – ИЛУСТРАЦИЈА НА ХИПОТЕТИЧКОМ ПРИМЈЕРУ

Стечај се отвара над предузећем које је неспособно за плаћање у дужем периоду, и то у случају када му је битно поремећена финансијска равнотежа или ако је предузеће запало у тоталну презадуженост. Тотална презадуженост наступа када је имовина мања од обавеза, тада је предузеће изгубило сав сопствени капитал и уз то изгубило позајмљени капитал у висини разлике између губитка и сопственог капитала (Rodić 2003, 409).

На једном хипотетичком примјеру ћемо показати на који начин се спроводи стечај. Прво се сачињава закључни биланс предузећа које ступа у стечај, а затим и почетни стечајни биланс. Почетни стечајни биланс се саставља на основу инвентара у коме се врши процјена на

бази ликвидационе цијене. Основа за утврђивање ликвидационе цијене је могућа продајна цијена на продајном тржишту, при чему је ликвидациона цијена увијек нижа од продајне цијене јер потенцијални купац зна да предузеће у стечају ту продају мора да обави у што краћем периоду, како би трошкови стечаја били што нижи (Rodić 2003, 409).

Треба нагласити да се приликом рашчлањивања позиција у почетном билансу стечаја у литератури могу наћи два различита приступа, први приступ који се базира на критеријуму правне припадности, или да се тај приступ надогради на шему рашчлањивања која се примјењује код редовног годишњег билансирања (Vožić 2001, 130). Ми смо се одлучили за други приступ јер комбинује критеријум економске и правне припадности и показује начин конверзије књиговодственог у стечајни биланс.

Почетни стечајни биланс треба да пружи информације о очекиваној стечајној маси али и очекиваној стечајној квоти измирења обавеза предузећа из стечајне масе. Рашчлањивање позиција у билансу би било сљедеће (Ranković 1996, 342):

I. Имовина

- 1. Имовина са правом издавајања,*
- 2. Имовина са правом изузимања,*
- 3. Слободна имовина (стечајна маса).*

II. Дугови (обавезе)

- Повјериоци са правом издавајања,*
Повјериоци са правом изузимања,
Стечајни повјериоци
а) повлашћени (привилеговани),
б) непривилеговани.

III. Нето имовина (I–II) или презадужење (II–I)

Сљедећи примјер показује закључни биланс стања предузећа „X“, које иде у стечај, али и његов почетни стечајни биланс.

Закључни биланс и почетни стечајни биланс предузећа „X“

Имовина	Закључни биланс	Почетни стечајни биланс					
		Процијењена вр.укуп. имовине	Издавајања ¹	Изузимања ²		Слободна имовина (3–4–5–6–7)	
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Земљиште	2.000	2.000					2.000
2. Грађевинс. објекти	50.000	48.000		10.000			38.000
3. Опрема	20.000	15.000					15.000
4. Финанс. пласмани	3.500	3.000					3.000
5. Залихе	8.500	8.800	2.800				6.000
6. Потражив.	2.000	1.500					1.500
7. Готовина	500	500					500
I. Имовина (1–7)	86.500	78.800	2.800	10.000			66.000

¹ Имовина за издавајање (имовина која није у власништву предузећа у стечају – роба у комисиону).

² Имовина изузимања (имовина под залогом или хипотеком).

Дугови	Закључни биланс	Почетни стечајни биланс					
		Процијењене обавезе	Издвајања ³	Изузимања ⁴	Повјериоци стечајне масе ⁵	Повлашћени повјериоци ⁶	Неповлашћени повјериоци (3-4-5-6-7) ⁷
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Дугорочни зајмови	60.000	60.000		10.000			50.000
2. Добављачи	20.000	22.800	2.800				20.000
3. Обавезе према радницима	28.000	28.000				28.000	0
4. Процијењени трош. стечаја	0	3.000			3.000		0
II. Укупне обавезе (1-4)	108.000	113.800	2.800	10.000	3.000	28.000	70.000
III. Нето имов.	(21.500)	(35.000)					

Прво што можемо уочити из закључног биланса предузећа „X“ је да је нето имовина негативна у износу од 25.000 КМ, тј. имовином предузећа од 86.500 КМ не могу се покрити обавезе од 108.000 КМ, чиме предузеће постаје презадужено.

Даље, из почетног стечајног биланса може се видјети очекивана стечајна маса од 66.000 КМ, али и утврдити пројектована стечајна квота која би се остварила када би имовина била уновчена у вриједности која је исказана у почетном стечајном билансу и када би и трошкови стечаја били остварени у процијењеном износу.

Стечајна квота је у виду процента који припада неповлашћеним повјериоцима и рачуна се на сљедећи начин (Rodić 2003, 414):

$$\text{Стечајна квота} = \frac{\text{Остатак стечајне масе}}{\text{Потраживања неповлашћених повјерилаца}} \times 100$$

а на основу нашег хипотетичког примјера израчунали смо да је стечајна квота 50 %, тј.

$$\text{Стечајна квота} = \frac{66.000 - 3.000 - 28.000}{70.000} \times 100 = 50\%$$

Дакле, неповлашћени повјериоци би наплатили 50% својих потраживања али под условом да се имовина уновчи у износу исказаном у почетном стечајном билансу, а да трошкови стечаја буду остварени у процијењеном износу.

На основу почетног стечајног биланса отворила би се главна књига предузећа у стечају. У току стечајног поступка даље се спроводи распродаја имовине или продаја цијелог предузећа, исплаћују се дугови који су обезбијеђени хипотеком и залогом када се уновчи хипотека односно залог, издваја се имовина која није у власништву предузећа у стечају и предаје се њеном власнику (уз гашење обавезе према том власнику), исплаћују се трошкови стечаја и повјериоци стечајне масе. На крају стечајног поступка саставља се преглед уплата и исплата у току стечајног поступка и закључни стечајни биланс.

У нашем хипотетичком предузећу „X“ покажемо на који начин је сачињен преглед уплата и исплата у току стечајног поступка, на основу сљедећих промјена насталих уновчењем имовине или исплатом обавеза у сљедећим износима:

Земљиште је продато за 2.000 КМ.

Зграда је продата за 48.000 КМ и исплаћен је хипотекарни зајам од 10.000 КМ.

³ Повјериоци са правом издвајања (испоруке са задржавањем права својине, роба у комисиону и сл.).

⁴ Повјериоци са правом изузимања (хипотека, дуг на земљу, права на заплјену).

⁵ Повјериоци стечајне масе (судски трошкови, трошкови стечаја).

⁶ Повлашћени повјериоци су они чија се потраживања исплаћују из стечајне масе после исплате повјерилаца стечајне масе (гарантоване зараде радника и накнада штете за озљеде на раду настале прије отварања стечајног поступка).

⁷ Неповлашћени повјериоци су сви остали повјериоци.

Опрема је продата за 15.000 КМ.

Наплаћени су финансијски пласмани у износу од 3.000 КМ.

Роба у комисиону је предата власнику уз раздужење обавезе према том власнику у износу од 2.800 КМ.

Залихе у власништву предузећа у стечају су продате за 6.000 КМ.

Потраживања у износу од 1.500 КМ су наплаћена.

Исплаћени су трошкови стечаја у износу од 4.000 КМ.

На основу ових података сачињен је преглед уплата и исплата у току стечајног поступка.

Табела 1: Преглед уплата у току стечајног поступка

Р. бр.	Уплате у току стечајног поступка	Износ
1.	Уплата од продаје земљишта	2.000
2.	Уплата од продаје зграде	48.000
3.	Уплата од продаје опреме	15.000
4.	Уплата од пласмана	3.000
5.	Уплата од продаје залиха у власништву предузећа	6.000
6.	Наплата потраживања	1.500
7.	Готовина у почетном стечајном билансу	500
8.	I. Стечајна маса (1-7)	76.000

Табела 2: Преглед исплата у току стечајног поступка

Р. бр.	Уплате у току стечајног поступка	Износ
1.	Исплата хипотекарног зајма	10.000
2.	Исплата трошкова стечаја	4.000
3.	II. Исплата из стечајне масе (1+2)	14.000
4.	III. Остатак стечајне масе (I-II)	62.000
5.	IV. Обавезе према повлашћеним повјериоцима	28.000
6.	V. Диобена маса (III-IV)	34.000
7.	VI. Обавезе према неповлашћеним повјериоцима	70.000
8.	Стечајна квота (V-VI)*100	48,57%

На основу овог прегледа уплата и исплата које су се десиле у току стечајног поступка сачињава се закључни стечајни биланс, а у нашем примјеру би он изгледао овако:

Закључни стечајни биланс предузећа „X“

1. Остатак стечајне масе	62.000	1. Повлашћени повјериоци	28.000
2. Губитак	36.000	2. Неповлашћени повјериоци	70.000
АКТИВА	98.000	ПАСИВА	98.000

На основу већ поменутог прегледа уплата и исплата у току стечајног поступка и закључног стечајног биланса, повлашћеним повјериоцима ће бити исплаћено 100% њихових потраживања, неповлашћеним повјериоцима 48,57%, а то можемо представити на сљедећи начин:

Табела 3: Коначна расподјела повлашћеним и неповлашћеним повјериоцима

Р. бр.	Коначна расподјела повлашћеним и неповл. повјер.	износ
1.	Повлашћени повјериоци $(28.000 \cdot 100) / 100$	28.000
2.	Неповлашћени повјериоци $(70.000 \cdot 48,57) / 100$	34.000
3.	Укупне исплате	62.000
4.	Губитак обичних повјерилаца $(70.000 \cdot 51,43) / 100$	36.000
5.	Укупне обавезе за исплату (3+4)	98.000

Након свега наведеног, закључни биланс стечаја, након могуће исплате и неповлашћених повјерилаца, с обзиром на остварену висину стечајне масе би изгледао овако:

Закључни стечајни биланс предузећа „Х“ након исплата неповлашћеним повјериоцима

1. Губитак	36.000	Неизмирене обавезе према неповлашћеним повјериоцима	36.000
АКТИВА	36.000	ПАСИВА	36.000

Може се десити да је у закључном стечајном билансу остатак стечајне масе већи од обавеза према повлашћеним и неповлашћеним повјериоцима, па након исплате тих обавеза на страни активе јавиће се вишак стечајне масе а то је нето актива (сопствени капитал власника) у закључном стечајном билансу. У таквим околностима се утврђује опорезиви добитак (Rodić 2003, 417). Вишак стечајне масе за власнике расподјељује се власницима, начин расподјеле је различит у зависности од тога да ли је у питању акционарско друштво, друштво са ограниченом одговорношћу или друштво лица.

4. ФИНАНСИЈСКИ АСПЕКТИ СПРОВОЂЕЊА СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА (ПОСЉЕДИЦЕ СТЕЧАЈА)

Већ је неколико пута у раду истакнуто да, са правне тачке гледишта, стечај представља поступак који се води над дужником који није у стању да измирује доспјеле обавезе, тј. његова ликвидност је трајно угрожена, али постоји и основана сумња да доспјеле обавезе неће моћи да измири ни уновчењем цјелокупне своје имовине (инсолвентност).

Узроци и разлози који доводе до стечаја предузећа су, дакле, погоршање његове укупне перформансности које резултира битним нарушавањем основних финансијских постулата као што су неопходност одржавања: 1) финансијске равнотеже, која детерминише могућност одржавања ликвидности, 2) профитабилност пословања на дуги рок, 3) прихватљивог нивоа задужености, 4) задовољавајућег нивоа власничког капитала (Војић 2001).

Циљ стечајног поступка може да буде у формалној и суштинској ликвидацији привредног друштва уз максимално могуће намирење обавеза према повјериоцима из стечајне масе, али и стечајна реорганизација појединих пословних сегмената, посебно уколико се неповољне пословне околности и узроци слома предузећа открију и препознају у раној фази кризе (Ѕњегота 2012, 194).

У релевантној стручној литератури стечај се најчешће јавља као последица инсолвентности (трајне неспособности плаћања) и тоталне презадужености, односно ситуације када имовина не покрива дугове предузећа. Наше законодавство сматра инсолвентним привредно друштво које у периоду од 60 дана не измирује своје доспјеле обавезе. Стечајни поступак могу покренути повјериоци или сам дужник. Највећи проблем који је присутан у нашој привреди је недовољна финансијска дисциплина привредних субјеката. Уколико повјерилац ни принудним извршењем не може да наплати своја потраживања дужан је да поднесе доказе о постојању свог новчаног потраживања и да предложи покретање стечајног поступка. У нашој привреди то често није случај, због тога многа предузећа у својим билансима имају велики дио активе управо у ненаплаћеним потраживањима. Проблем се тако усложњава и преноси и на друга, до тада „здрава“ предузећа. Чим настану разлози за покретање стечајног поступка треба одмах реаговати и покренути га. Тиме се штите интереси повјерилаца али се омогућава да се распродајом имовине предузећа у стечају обезбиједи ресурси које ће други моћи продуктивно упослити. Иако стечај, поготово уколико је масован, може водити чак и социјалним немирима због губитка радних мјеста, он само верификује губитке за повјериоце и власника и уколико се спроведе раније, губици повјерилаца ће такође бити мањи.

Када је већ донесена одлука о покретању стечајног поступка, билансирање стечаја би требало спроводити у складу са општеприхваћеним рачуноводственим начелима и принципима уредног књиговодства. То је једна од кључних претпоставки за заштиту интереса повјерилаца.

Ипак, и даље су присутне одређене дилеме јер Закон о стечајном поступку не садржи јасне одредбе у погледу обавезности поштовања одређених књиговодствених процедура за вријеме стечајног поступка, па овдје указујемо на неке од њих: како у рачуноводственом али и пореском смислу исказати разлике између књиговодствене и процијењених вриједности

имовине и обавеза, да ли приликом евидентирања примјени прописани контни оквир или називе конта прилагодити сврси и циљу стечаја.

По нашем мишљењу, потребно би било увијек саставити почетни стечајни биланс на основу начела и принципа који се примјењују при редовној изради биланса (а не директно на основу процијењене вриједности), па би разлике између књиговодствених вриједности и процијењених било лако евидентирати. Исто тако, приступ гдје се називи конта прилагођавају сврси и циљу стечаја је прихватљив јер се та конта на крају стечајног поступка гасе и испоштован је принцип двостраног обухватања пословних промјена.

5. ЗАКЉУЧАК

Стечај, као начин уклањања са тржишта инсолвентних и презадужених предузећа је веома честа и неизбјежна појава. То је заправо поступак којим се спроводи уновчење слободне имовине привредног друштва, исплаћују повјериоци и правни субјект брише из судског регистра. Иако за социјално осјетљиве категорије као што су радници предузећа, стечај представља коначан крај предузећа, он је истовремено прилика да се надокнади барем дио ненаплаћених потраживања и након распродаје имовине предузећа можда ресурси продуктивније упосле од стране неких других предузетника. Што се прије покрене и спроведе стечајни поступак, мањи су губици које трпе повјериоци. У нашим условима недостатка финансијске дисциплине, највећи проблем је што повјериоци не користе своју могућност да покрену стечајни поступак уколико се за то испуне услови, па се „проблем“ презадужених и инсолвентних предузећа који су и даље на пословној сцени мултипликује и на друга предузећа (њихове пословне партнере). Ипак, када се донесе одлука о спровођењу стечајног поступка потребно је билансирање стечаја вршити у складу са општеприхваћеним рачуноводственим начелима и принципима и то у све три фазе у којима се стечај спроводи: предстечајна фаза (припрема и презентација извјештаја опште намјене), отварање стечајног поступка (припрема биланса отварања стечаја) и фаза припреме закључног стечајног биланса.

Закон о стечајном поступку Републике Српске садржи мањкавости у погледу утврђивања стечајних разлога. Ријеч је о томе да закон као стечајне разлоге утврђује платежну способност и пријетећу платежну неспособност, прецизирајући презадуженост (инсолвентност) кроз обориву претпоставку (по правилу се сматра да је субјект инсолвентан ако у периоду од шездесет дана не измирује своје доспјеле новчане обавезе). Ова оборива претпоставка је, у ствари, само процесни услов за преиспитивање економско-финансијског стања предузећа, док је стварни стечајни разлог презадуженост, односно стање предузећа у коме је његов капитал негативан. Стога су неопходне допуне закона, којима би се поред пријетеће платежне неспособности као стечајни разлог уврстила и презадуженост.

ЛИТЕРАТУРА

- Božić, Radomir.** 2001. „Stечај preduzeća-računovodstveni i bilansni aspekti“. *Peti simpozijum, Računovodstvo, finansije i revizija u savremenim uslovima*. Teslić, str. 117–140.
- Jovanović-Zattila Milena i Vladimir Čolović.** 2007. *Stечајno pravo*. Beograd: Dosije.
- Knežević, Goranka.** 2009. *Analiza finansijskih izvještaja*. Beograd: Univerzitet Singidunum.
- Ranković, Jovan M.** 1996. *Specijalni bilansi*. Beograd: Proinkom.
- Rodić, Jovan.** 2003. *Teorija i analiza bilansa*. Beograd: Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Beogradu.

- Službeni glasnik RS.** 2002. Zakon o stečajnom postupku Republike Srpske. Br. 67/02 77/02, 38/03, 96/03, čl. 6.

- Šnjegota, Duško.** 2012. „Bilansiranje stečaja u funkciji razumijevanja stvaramih uzroka bankrota“. *Sedmi međunarodni simpozijum o korporativnom upravljanju, promjenama strategija, politika i modela korporativnog upravljanja do prevladavanja krize*. Teslić, str. 193–209.